

TERMÉSZETES FELÚJÍTÁSOK TERVEZÉSE

DR. PÁLL MIKLÓS

A véghasználatra besorolt állományokban alkalmazandó üzemmódot az üzemterv írja elő. Így meghatározza a fokozatos felújítógással érintett területet és a fakitermelésre előírányzott fatömeget. A jelenleg érvényben levő „erdősítési terv”-ben évente meg kell tervezni a keletkező természetes újulatokat és az esetlegesen szükséges talajelőkészítési munkákat. Amíg egyszerű közjóléti objektumról részletes kiviteli tervet kell készíteni — ami indokolt — a természetes felújítógások esetében semmilyen további részletes tervezés sincs előírva. Napjainkban egyre nagyobb hangsúlyt kell a hatékonyság fokozására fordítani. Szakemberek előtt nem kétséges, hogy a megfelelő termőhelyi adottságú bükk és tölgy állományokban a leghatékonyabb eljárás a természetes felújítás. Fentiek alapján a természetes felújítások szakszerűségének és hatékonyságának fokozása érdekében a Zalai EFAG területén az alábbi tervezési rendszert vezettük be.

A felújítógások vágásra való besorolását a Zalai Erdő- és Fafeldolgozó Gazdaságban az üzemtervi előírásokat figyelembe véve, az erdészet javaslatára alapján a vágásbesoroló bizottság végzi. A helyszínelést követően részletesen intézkedik a vágásjelölés mikéntjére. Magát a vágásjelölést az erdőművelési műszaki vezető köteles végrehajtani.

Minden fokozatos felújítógásra, amely a vágástervben szerepel, részletes tervet kell kidolgozni. A tervet egyrészt a felújítógások tervezésére vonatkozó „irányelvek”, másrészt minden érintett erdőrészletre kiadott 1:2000-es méretarányú, rétegvonalas térképek felhasználásával kell elkészíteni. Az „irányelvek” és a rétegvonalas térképek az erdészetek részére kiadott „a term. felújítógások tervezése” tárgyú rendelkezés mellékleteit képezik. A felújítási terv első része a következő szempontok szerint készül:

- A szöveges utasításban először ki kell térni a talaj állapotának, avar-humusz kedvező vagy kedvezőtlen voltának, az uralkodó gypszint, esetleges cserjeszint növényeinek ismertetésére.
- Foglalkozni kell a felújítás tervezett időtartamával.
- A belenyúlások számát és a kitermelésre kerülő fatömeg irányszámait meg kell adni. Külön kell foglalkozni az első belevágás (előkészítő vágás) mértékével és a végvágásra fenntartható fatömegeg. Az első belevágás és a végvágás közötti bontógásokra vonatkozó tervelőírások természetesen csak irányszámok. Az egyes bontógások tényleges fatömeg mennyiségét, az adott időszakban az újulat érdekében szükséges belevágás erélye határozza meg.
- Meg kell tervezni a közelítő úthálózatot, a faanyag kiközelítésének módját, a felkészítő és rakodó helyeket.
- Röviden le kell írni a felújítás általános elveit.

A terv másik fontos tartozéka az 1:2000 méretarányú rétegvonalas térkép. Erre kell rajzolni — a helyi adottságok alapján a helyszínen előzőleg kijelölt

Bánokszentgyörgy

2 B erdőrészlet

térképvezérlata

M = 1:2000

--- közelítő
utak

SZENTPÉTERFÖLDE

KISÉRLETI
PARCELLÁK

KISÉRLETI
PARCELLÁK

24000

Nyilvántartási lap

Erdészeti terület:	Községhatár:	Tag, részlet:
	ha	
Műszaki átvétel éve	Fakitermelés fafajonként bruttó m ³	Összes bruttó m ³
		Sikeres természetes újulat (ha)
Össz.		
	terv	
	tény	
	terv	
	tény	

— közelítő úthálózatot és a rakodó helyeket. Fel kell tüntetni eltérő színnel a meglévő és a tervezett újulatsoportokat, a támadó vonalakat.

Minden erdőrészletnek van egy „nyilvántartási lapja” is. Itt kell rögzíteni a fakitermelés tényezőit és a sikeres természetes újulat területét.

Az érintett erdőrészlet technológiai utasítását, térképvázlatát és nyilvántartási lapját erdőrészletenként külön irattartóba kell fűzni és a kezelő erdészetenél megőrizni. A terveket a fahasználati és erdőművelési műszaki vezetők állítják össze az erdészetvezető irányítása mellett.

A konkrét munkák megkezdése előtt kiadásra kerülő „Vágásszervezési terv”-ben részletesen rögzíteni kell a természetes felújítási és fahasználati technológiai előírásokat, ezeknek betartása kötelező. A „Vágásszervezési terv” mellé az előzőekben már ismertetett térképvázlatot is mellékelni kell a vágásvezető részére. Az erdészetenél levő tervet minden munkavégzés során aktualizálni kell. (Be kell rajzolni a tényleges újulatsoportokat és minden egyéb változást.)

A tervezés mellékletét képező „Irányelvek” röviden összefoglalják az erdőgazdaság területén a gyakorlatban leginkább bevált felújítási módszereket.

Ezek röviden a következők:

1. A fokozatos felújítógazdálkodást már a növedékfokozó gyéritésekkel elő kell készíteni. (Elit törzsek koronafejlesztésének elősegítése, rossz tulajdonságot örökítő törzsek eltávolítása, nem kívánatos fajok visszaszorítása stb.)

2. A felújítás megkezdésekor — amint azt az előzőekben említettük — a helyi adottságok figyelembevételével ki kell jelölni a terepen és a térképen a közelítő utakat, rakodóhelyeket. Ezek általában a felújítás egész tartama alatt állandóak maradnak!

3. A felújítást a gerincek mentén kezdjük. A belevágás mindig egy pontból indul, mértéke egyenlőtlen és jellege csoportos. Az első belevágás óvatos legyen, nehogy a talaj elgyomosodjon. Az első belevágást az újulat csoportok megjelenése után a bontóvágások követik. Fokozatosan kell az újulatsoportokat több ütemben felszabadítani. Ügyelni kell rá, hogy a végvágás idejére túl nagy (250 m³/ha-nál több) fatömeg ne maradjon.

Az erdőgazdaság területén az erdőművelési és fahasználati osztály által közösen kiadott rendelkezéstől a következőket várjuk.

— Fokozottan a természetes felújításokra irányítsa a figyelmet.

— Az első és a végvágás fatömegének meghatározásával elkerülhető legyen a terület túlzott megbontása, illetve a megtelepült újulat nagymértékű tönkretétele.

- A közelítő úthálózat kijelölése és állandósága biztosítsa a térbeli rendet, a tervszerű munkát, segítse elő az újulat megkímélését.
- A természetes felújítások tervezésének és nyilvántartásának folyamatossága tegye lehetővé változó szakemberek esetén is az egyes területek sikeres felújítását.
- A felújítások szakszerűsége folytán növekedjék a sikeres újulat mennyisége, s ez jelentős önköltség-megtakarítást (elmarad a költséges, mesterséges erdősítés) növedék többletet és a fiatalosok szerkezetjavulását eredményezze.

Néhány további gondolat a természetes felújításokkal kapcsolatban:

A koncentrált gépi fakitermelés nem zárja ki a természetes felújítást. Az a tapasztalatunk, hogy a technológiai előírások szigorú betartása és jó munkaszervezés mellett a természetes felújítás eredményes. Célszerű az erdészetekhez kihelyezett mozgóbérből a felújítóvágásban az irányított döntés érdekében a döntést végző fakitermelő munkásokat és a kíméletes közelítés érdekében pedig az LKT vezetőt külön is dotálni.

A felújítóvágások esetében nem szabad türelmetlennek lenni. Szórványos makktermésre gyakran lehet számítani. A fokozatosság elvét be kell tartani.

Helyes lenne a hordozható kötélpályák felhasználási lehetőségeit megvizsgálni a felújítóvágásokban. Téves az a nézet, hogy ezek csak magas hegységekben használhatók gazdaságosan.

Végezetül a legfontosabb tényezőnek továbbra is a szakmáját szerető erdész szakembert tartjuk. A természetes felújítás nagy gondot, hozzáértést és hivatásszeretetet igényel. Reméljük, hogy a szakmáját szerető erdész szakemberek figyelmét sikerül a természetes felújításokra felhívni és az azokban folyó munkák eredményességét elősegíteni.

A SZÁMÍTÁSTECHNIKA HELYZETE ÉS FEJLESZTÉSÉNEK IRÁNYA AZ ERDŐGAZDASÁGBAN

BESZÁMOLÓ „AZ ERDŐ” SZERKESZTŐ BIZOTTSÁGA ÁLTAL,

1980. DECEMBER 16-ÁN MEGRENDEZETT KERÉKASZTAL-KONFERENCIÁRÓL

A konferencia három témát érintett: az eddigi számítógép-alkalmazások értékelését, a számítógép-alkalmazás jelenlegi helyzetének áttekintését és a korszerű számítástechnika erdészeti bevezetésének lehetőségeit. A vitán 29 fő vett részt. Nyolc fő a szerkesztő bizottságból, 21 fő meghívottként.

Az eddigi számítógép-alkalmazás értékelése és a jelenlegi helyzet

Bár az erdészet hazánkban az elsők között kezdett számítógép-alkalmazással foglalkozni, kellő támogatás híján egyre jobban lemaradt ezen a területen, mind a hazai egyéb ágazatokhoz, mind az európai országok zömének erdőgazdálkodásához viszonyítva.